

Έτσι πνιγμένη, άφανισμένη ή Δύναμι
κοιμάται και ρωτάει από βαθειά
τό κρῖμα πού τή σκότωσαν άπόλεμη,
άλλά ή βαθύς γιαλός δέν άπαντᾷ.
Θερίο καράβι, πόσο καλοτάξιδα
πλείεις στό μηδέν ! Ειρήνη
στό φλάμπουρο πού κύματα τό δίπλωσαν
και στ' άρματα πού δέ βροντᾷν. Ειρήνη
στῶν θυμάτων τά μάτια, στή βουβή καρδιά,
στό στόμα τό κλεισμένο πού ἔλμην πίνει !
Τώρα δέν τοὺς κατέχει πλέον ή πόλεμος
και τώρα πού στά βάρη τῆς κτύσου
βαρειά κοιμῶνται ἤσυχοι, άγαθοί,
άπόλεμοι, θλιμμένοι, εἶνε δικοί σου.

Εἶπαν κι' ή προσευχή μέσ' τήν ψυχή τους
ἔπεσε, τήν άνάστησε. Με τοὺς κορμούς
τῶν δένδρων τό άζωγράφιστο κορμί της
ύψώνει κι' εἶν' ώραίο άπ' τοὺς καύμούς.
Λάμπει τό δάκρυ πού στή γῆς άφίνει
—εὐτυχισμένο τό άνοχό πού τό πίνει—
Γνέφει στό πλῆθος και μαζί του ξεκινᾷ.
Χαμογελᾷνε κάμποι και βουνά
κι' ἔτσι καθώς πηγαίνει ή λιτανεία
τά μαραμμένα ξαναζοῦν, ή ξνοιζι
πάει νά γενῆ αἰώνια.
Τόσο δεμένη ή μάκινα γῆ μέ τήν ψυχή των εἶνε,
τόσο τοὺς ανεγνώρισες τοὺς Ἄδυνάτους, κρίνε,
πού κάτασπρος στό διάβα των φεγγεβολᾶς, και σύ
δρσοῦλα στά χαμόκλαδα πού τρέμεις, ως αὐτοί.

Στάθηκαν στήν άκρογιαλιά και κύτταζαν τό κύμα.
Πλατῶ τό πέλαγος, καθώς τοῦ άφανισμού τό κρῖμα.
Τοὺς βυθισμένους καρτερῆί νάρθουν μπροστά της,
Ἐκείνη, ὀρθή στόν άνεμο πού λύνει τά μαλλιά της.
Ἄχ! οἱ νεκροί δέν έρχονται ὑψωμένοι
άπάνου στόν άφρό, δέν κατεβαίνει
κύμα φουρτουνα, πόνος νά τοὺς πάρη,
τόν άρχηγό νά φέρη καθ'αλλάρη
τῆς τρικυμίας, τοὺς ναῦτες του μαζί.
Ὁ Ἄφανισμός μονάχα, ἐκείνος ἔζη.
Νερῶν φωνές, σαλπίσματα, ἔχοι,
βροντοῦν, και τὰ μεγάλα κύματα
σάν τοῦ Ὁμήρου οἱ ματωμένοι στίχοι
στό πέλαγος τῶν χρόνων, μέ χορὸ φριχτό
άπό στεριές, πελάγη, οὐρανοὺς χυμοῦν,
λαχανιασμένα πέφτουνε στά πόδια της,
πεθαίνουν, μέ τόν Πόλεμο τῆς τραγουδοῦν.

Σ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ὁ Ἑλλημιστής κ. E. Clément, καθηγητής
στή Νίκαια τῆς Γαλλίας, εἶχε τήν καλωσύνη νά
στείλει στό διευθυντή τοῦ «Νουμά» τό ακόλουθο
γράμμα για τό δρᾶμα του «Ζωντνοί και Πεθαμ-
μένοι».

Τό γράμμα τό δημοσιεύουμε σέ πρωτότυπο και
σέ μετάφραση, άφοῦ πρώτα ζητήσαμε τήν άδεια άπό
τόν κ. Clément.

Nice, le 1er Mai 1905

Monsieur,

Je suis bien en retard pour vous remercier de vo-
tre beau livre. Excusez-moi et soyez persuadé que mes
remerciements n'en sont pas moins sincères, ni mon
admiration moins vive. Votre drame est une oeuvre
vibrante de vérité, de force et de vie. Sous le voile
transparent d'une allégorie dont les personnages res-
tent naturels, c'est à dire des hommes et des fem-

mes de chair et d'os, vous battez vigoureusement en
brèche les idées et les sentiments factices, les préjugés,
le fétichisme mesquin, puéril et stérile de l'antiquité,
si différent de la vraie piété et de la vénération
raisonnable. Puisseient vos concitoyens sentir toute la
justesse des conseils de Lambrus, renoncer en-
fin aux idoles mortes et tourner leurs regards vers
l'avenir et vers la vie? Alors seulement l'hésitante,
coquette et charmante Chari, notre chère Grèce,
pourra être parfaitement heureuse.

Votre touchante nouvelle de Chrysay est
un petit chef d'oeuvre d'émotion pénétrante et de dé-
licatesse.

Laissez-moi vous féliciter, Monsieur, de votre beau
talent. Le «Noumas», que vous dirigez si habilement,
n'est pas seulement un excellent journal, c'est une bon-
ne oeuvre vraiment patriotique, à laquelle applaudissent
tous les vrais amis de la Grèce.

Et à ce titre, je vous prie d'agréer, Monsieur,
avec mes remerciements, l'expression de mes senti-
ments de haute estime et de profonde sympathie.

E. CLÉMENT
professeur, Nice

Nίκαια, 1 του Μάη 1905

Κύριε,

Ἄρρησα πολύ νά σ' ευχαριστήσω για τό ώραίο
σου βιβλίο. Νά μέ συμπαθᾷς, βέβαιος πῶς τά συγ-
χαρητήριά μου δέν εἶναι γι' αὐτό λιγότερο εὐλακρινῆ,
μήτε ή θαυμασμός μου πῶς λίγο ζωηρός. Τό δρᾶμα
σου εἶναι έργο πού σπαρταρίζει άπό αλήθεια, άπό
δύναμη και άπό ζωή. Κάτцу άπό μία σκέπη διάφανη
άλληγορικῆ, μέ ανθρώπους πού μένουνε πάντα φυσί-
κοί, δηλονότι άντρες και γυναῖκες μέ σάρκα και μέ
κόκκαλα, χτυπᾷς δυνατά και ριζικά τά ψεύτικα,
ιδέες και αίστήματα, τις πρόληψες, τήν άθλια ζο-
νολατρεία τοῦ άρχαίου, τήν παιδιάτικη και τήν ἔ-
γωνα, τόσο διαφορετικῆ άπό τήν αληθινή εὐλάβεια
κι άπ' τό λογικό σέβας τῶν άρχαίων. Ἄμποτε οἱ
συμπολίτες σας νά νιώσουν ὅλη τήν αλήθεια πού
κρύβεται στίς συβουλές τοῦ Λάμπρου, νά παραιτή-
σουν τέλος τᾷψυχα εἰδῶλα και νά γυρίσουν τά μά-
τια τους πρὸς τά μέλλοντα και πρὸς τή ζωή. Τότε
μόνο ή διασταχτική, οὐλαρσκη και χαριτωμένη
Χάρη, ή άγαπημένη μας Ἑλλάδα, θά μπόρῃση
νά βρῆ άκέρια τήν εὐτυχία της.

Τό δῆγημά σου Χρυσανγή εἶναι ένα λεπτότατο
κριστουρηγηματάκι πού κατασυγινεῖ.

Δῶσε μου τήν άδεια, κύριε, νά σέ συχαρῶ για
τόν καλλιτεχνικό σου νοῦ. Ὁ «Νουμάς» πού τονέ
διευτύνεις τόσο άξια, δέν εἶναι μονάχα μία ἐξάι-
ρετη ἡφμερίδα, εἶναι και μία καλή πράξη πατριω-
τικώτατη, πού τήν χειροκροτοῦν ὅλοι οἱ αληθινοί
φίλοι τῶν Ἑλλήνων.

Σέ παρακαλῶ, Κύριε, νά δεχτῆς μέ τά ευχαρι-
στῶ μου και ὅλη μου τήν ὑψηλή ὑπόληψη και τή
βαθειά συμπάθεια πού αίστάνομαι για σένα.

E. CLEMENT

Καθηγητής στή Νίκαια

— Βλέπεις τί χαριτωμένος και τί σοφός εἶναι ή παπα-
γάλος μου; λέει τό γεροντοκόριτσο, ή Πιπῆ, στή φιλε-
νάδα της. Τόν έχω σαν παιδί μου... Κοκό μου, θέλεις
καφέ;

— Ἀλήθεια τί ἔξυπνος παπαγάλος! και τί πράσινο!
— Μοῦ τόν άφησε κληρονομιά ή καχημένη ή γιαγιά
μου. Θά εἶναι ἱσαμ' ἑκατό χρονῶνα.

— Πῶ, πῶ! Ἄν κι' ἔχη τόση ἡλικία, μήτ' ένα φτερό
του δέν άσπρισί!..

Ὁ δικηγόρος. — Ὅχι! δέ μπορῶ νά σᾷς ὑπερασπι-
στῶ. Ἡ ὑπόθεσή σας εἶναι τόσο άβέβαιη...

Ὁ πελάτης. — Ἀδέβαιη; μά θά φάω σίγουρα δυό
χρόνια φυλάκα!

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΗΣ ΧΟΡΟΣ*

Ἄγαπημένε μου,

Μέρες δλάκερες εἶχα στό νοῦ μου αδιάκοπα τόν
πρῶτο μου χορό.

Μᾶς εἶχαν στείλει τήν πρόσκληση τήν Δευτέρα
τό βράδυ κι' ή χορός θά εἶτανε τό Σαββάτο. Πῶς
τό θυμάμαι! εἶχ' άνοιχτό τό τετράδιο, πού γράφω
τά μυστικά μου ὅλα, τις σκέψες και τά περιστα-
τικά τῆς ζωῆς μου, κι' ἔγραφα κι' ἔγραφα πολλά
και σέ συλλογιζόμουν. Ὅσα ἔγραφα, για σένα
τᾷγραφα, τόν άγαπημένο τῆς καρδιάς μου φίλο, τόν
άχώριστο τοῦ λογισμού μου σύντροφο. Ἐνα μι-
κρό άνοχοῦλα! μέ λίγους μενεξέδες, πού άφθονα μοῦ
χαρίζαν τή γλυκαία τους μυρουδιά, εἶταν τό μόνο
πού μποροῦσε νά τραβήξῃ λιγάκι τήν προσοχήν και
και τή σκέψη μου, πού τήν ὦρα κείνη ἔσκιζε θά-
λασσα πλατειά και πετούσε, πετούσε, πετούσε μέ
γληγοράδ' άπίστευτη, μέ τά φτερά τῆς άγάπης,
για νά φτάση σιμά σου, στό φοιτητικό σου γραφεῖο
πού τόσο νόστιμα τοῦ κάνεις τήν περιγραφή.

Ἡ μαμά μπαίνει μέσα, κρατῶντας ένα φάκελλο
στό χέρι και μοῦ λέει «Μαρία, διάβασέ το, πῶς σοῦ
φαίνεται;»

Τό πῆρα κι' ή καρδιά μου ἠχτύπησε δυνατά, ὅταν
εἶδα τό περιεχόμενον θυμήθηκα τόν πατέρα, πού προ-
χτές τό βράδυ ἔλεγε στή μαμά, —ἀρέτος πού και ή
Μαρία μας θά πῆγαίνε στόν κόσμο δέν γίνονται χο-
ροί! κρῖμα!»

Ὡστε γι' αὐτό ή μαμά χαμογελοῦσε, ὅταν μοῦ-
δωσε τό φάκελλο και γι' αὐτό μέ τόση περιέργεια
καρτεροῦσε νά ἰδῆ τήν ἐντύπωση πού θά μοῦκανε.

— Τί λέει, ή πατέρας, μαμά, θά πᾶμε;

Πρέπει νά σοῦ πῶ τήν αλήθεια. Δέν ἤθελα νά
ἔλεγεν ὄχι. Εἶναι τόσο ὁμορφο πρᾶμα ή χορός στό
σκολεῖο ἡμουν ή πρώτη χορευτοῦ, ἔκανα πάντα τήν
καλήτερη οἰγοῦρα, κι' ὅλοι μ' εἰρῖσκαν πολύ χαρι-
τωμένη μ' ὄλο πού ἡμουν παιδιαριστικά ντυμένη
μέ τοῦ σκολεῖου τις μακριές κι' άχαρες ποδιές· πῶς
λοιπόν νά μὴν άρέσω καλοντυμένη μέσα στά άπειρα
φῶτα, πού δίνουν στό πρόσωπο ένα τριανταφυλλένιο
χρῶμα, πού και τήν ἄσκημη άκόμα κάνουν ὑπο-
φερτή;

Ἄλλά ή μαμά δέν εἶπε τή λέξη, πού τόσο ἐφο-
βούμην ἤρθε κοντά μου και μέ τ' άπαλά και κά-
τασπρα χεράκια ἔχαιδεψε τά μαλλιά μου, μ' ἐφί-
λησε στό μέτωπο και μαῦπε· ὁ πατέρας σου μο-
νάχα σέ παρακαλεῖ νά γείνης ὁμορφη».

«Νά γείνης ὁμορφη!» Πόσες ανησυχίες, πόσες
σκέψες, πόσες φροντίδες γεννᾷ μία τέτοια λέξη στό
κεφάλι κάθε νέας, πού ετοιμάζεται για τόν πρῶτο
της χορό! Νά γείνης ὁμορφη! ἀλλ' αὐτό σημαίνει
νά αναστατώσης τήν μικρή σου καμαροῦλα κι' άπό
χαριτωμένο παράδεισο νά τήν κῆμης κόλαση σωστή-
νάραδιάσης τζοβαίρικά, κορδελλίτσες, μυρουδιές, βεν-
τάλιες, ὅλα τά μικρά τίποτα, πού κάνουν ἔνω κάτω
τή γυναῖκα, νά τά γυρεύης, για νά ἰδῆς πῶς χρῶμα
καλήτερον σοῦ στέκει, ποιά βεντάλια εἶναι περισσότερο
τῆς μόδας κι' ἄν πηγαίην μέ τό χρῶμα τῆς φορεσιᾶς
σου. Νά γείνης ὁμορφη! μ' ἄλλα λόγια νά κα-
θήσης ὠρες πολλές στόν καθρέφτη και νά χτενιστῆς
χιλίες φορές, για νά ἰδῆς ποιά χτενισιά περισσότερο
ὁμορφιά σοῦ χαρίζει για νά τήν προτιμήσης τή θρα-
δῶ τοῦ πρώτου σου χοροῦ. Νά γείνης ὁμορφη, σημαί-
νει νά γίνης νευρικῆ, άσχημῆ, παράξενη, γιατί

* Ἀπό «τ' Ἄνοιχτά Γράμματα».